

Силабус курсу:

**ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ 20 – 21
СТОЛІТТЯ**

**СХІДНОУКРАЇНСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВОЛОДИМИРА ДАЛЯ**

Ступінь вищої освіти:	бакалавр
Спеціальність:	014.01 «Середня освіта (українська мова і література)»
Рік підготовки:	4
Семестр викладання:	осінній, весняний
Кількість кредитів ЄКТС:	7,5 кредитів
Мова(-и) викладання:	українська
Вид семестрового контролю	екзамен

Автор курсу та лектор:

доцент, кандидат філологічних наук Макаренко Лариса Вікторівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по батькові

доцент кафедри журналістики та українознавчих студій

посада

makarenko@snu.edu.ua

Viber за номером

+38-097-093-71-06

телефону

за розкладом

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач лабораторних занять:*

не передбачено

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по батькові

посада

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Викладач практичних занять:*

доцент, кандидат філологічних наук Макаренко Лариса Вікторівна

вчений ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я та по батькові

доцент кафедри журналістики та українознавчих студій

посада

посада

makarenko@snu.edu.ua

Viber за номером

+38-097-093-71-06

телефону

за розкладом

електронна адреса

телефон

месенджер

консультації

Анотація навчального курсу

Цілі вивчення курсу: Дисципліна покликана сформувати комплекс професійної компетентності, необхідної для викладання української літератури в школі. Курс передбачає вивчення основних тенденцій літературного процесу в Україні 20 – 21 ст., осмислення окремих художніх явищ української літератури та їх значення в контексті літературного процесу, формування фахових умінь майбутнього вчителя-словесника критичного мислення та обґрунтованого коментування найважливіших фактів літературного руху означеного періоду, комунікативних умінь висловлювати власне бачення порушених у художніх творах проблем.

Результати навчання:

Знати:

- особливості літературно-мистецького процесу 20 – 21 ст. (поняття «Розстріляне відродження», «соціалістичний реалізм», «Празька школа» «шістдесятники», «постмодерн», «станіславська знаково-ігрова школа»; літературні організації; літературна дискусія 1925 – 1928 рр.);
- періодизації історії української літератури у світлі нових досліджень;
- концептуальні засади художніх стилів, шкіл, напрямів в українській літературі цього періоду, динаміку їх зміни;
- представників українського письменства, їхню роль у літературно-мистецькому процесі 20 – 21 ст.;
- твори нової й новітньої прози, поезії, драматургії;
- провідних літературознавців, об'єктом дослідження яких є історія української літератури 20 – 21 ст. крізь призму національної ідентичності.

Вміти:

- характеризувати стильові течії цього періоду (символізм, футуризм, імпресіонізм, орнаменталізм, неокласицизм, неоромантизм та ін.);
- аналізувати жанрові особливості й поетику творів у їх взаємозв'язку з іншими жанрово-тематичними групами української і світової літератури;
- самостійно аналізувати та досліджувати окремі аспекти літературного процесу;
- аргументувати власну думку, апелюючи до літературознавчих джерел;
- висловлювати об'єктивну критичну думку щодо художньої вартості прочитаного тексту і ролі митця у формуванні світоглядних концепцій та художнього мислення читачів.

Передумови до початку вивчення: Базові знання, отримані при вивченні дисципліни «Вступ до літературознавства», «Давня українська література», «Історія української літератури: перша половина 19 століття», «Історія української літератури: друга половина 19 століття».

Мета курсу (набуті компетентності)

Унаслідок вивчення навчального курсу здобувач вищої освіти набуде таких компетентностей, як:

ЗК10. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і міжкультурність у суспільстві, здатність до вираження національної культурної ідентичності і гнучкого ставлення до інших культур (культурна компетентність);

ФК2. Здатність формувати гуманістичний світогляд учнів ЗСО, долучати їх засобами літератури до загальнолюдських і національних цінностей, розширювати культурно-пізнавальні інтереси, виховувати національно свідомих громадян України;

ФК12. Здатність аналізувати й інтерпретувати твори української, зарубіжної літератури й усної народної творчості, визначати їх специфіку й місце в літературному процесі.

ПРН5. Знати історичні особливості розвитку української літератури у вітчизняному та світовому контекстах, жанрову й стильову своєрідність художніх творів, їх місце у вітчизняному та світовому літературному процесах.

Структура курсу

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
1.	Літературно-мистецьке життя в Україні 20 – 30-х рр. 20 ст.	2/1	Періодизація українського літературного процесу 20 – 21 ст. Суспільно-політичні й культурно-естетичні умови зародження новітньої української літератури. Стильова різноманітність української літератури (символізм, футуризм, імпресіонізм, орнаменталізм, неокласицизм, неоромантизм). Упровадження «соціалістичного реалізму» як єдиного методу радянської літератури: заснування Спілки радянських письменників України, перший з'їзд радянських письменників СРСР (1934 р.), його наслідки для української літератури.	Участь в обговоренні Презентація
2.	Мистецькі угруповання 20-х рр. 20 ст.	2/1	Естетичні орієнтири літературних об'єднань та організацій «Аспис», «Комункульт», «Плуг», «Гарт», «Ланка»–МАРС, ВАПЛІТЕ, ПРОЛІТФРОНТ, ВУСПП, «Молодняк», «Авангард», «Нова генерація», «Західна Україна» та ін., їхня роль у розвитку літературного процесу. Літературна дискусія 1925-1928 рр.: основні учасники, їхні позиції, етапи дискусії, роль М. Хвильового та М. Зерова в дискусії.	Участь в обговоренні Презентація Порівняльна характеристика

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
3.	Багатогранність поетичних пошуків в українській поезії 20-х рр. 20 ст.	8/10	Становлення української новітньої поезії: теми, мотиви, художні особливості. Український футуризм (М. Семенко, Г. Шкурупій, Ю. Шпол та ін.). Експериментаторство М. Семенка: урбаністичні мотиви його лірики, ламання класичної форми. «Неокласицизм» як унікальне явище української літератури та своєрідний протест щодо модернізму. К. Зеров – теоретик українського неокласицизму. Філософічність та афористичність лірики М. Рильського. Вітаїстичність як наскрізна оптимістична тональність збірки П. Тичини «Сонячні кларнети», трагедія митця в атмосфері тоталітаризму. Неоромантична поезія В. Сосюри. Своєрідність поетичного світу Є. Плужника. Еволюція поетичної творчості М. Бажана: від романтизованих образів минулого України, урбаністичних мотивів, поетичного осягнення актуальних суспільних проблем, елементів футуристичної поетики до прийняття соціалістичної плакатності.	Участь в обговоренні Аналіз поетичних творів
4.	Ідейно-тематичний діапазон української прози 20-х рр. XX ст.	6/8	Новелістика М. Хвильового. В. Підмогильний – творець українського модерного екзистенціалістського роману («Невеличка драма», «Місто»). Пригодницький жанр у творчості М. Йогансена. Поетика творів Ю. Яновського («Вершники», «Майстер корабля»). Новелістичне мистецтво Г. Косинки.	Участь в обговоренні Аналіз прозових творів
5.	Українська драматургія і кінодраматургія 20 – 30-х рр. XX ст.	2/2	Новаторство модерного національного театру. Напрямок розвитку професійного театру 20 – 30-х років XX ст. Експериментальний театр Леся Курбаса «Березіль». Драматургія М. Куліша як «театр парадоксу», «театр абсурду». Політична сатира М. Куліша на «хатній» український націоналізм та великоросійський шовінізм. Сатира	Участь в обговоренні Аналіз драматичних творів

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
			на анархістів та більшовиків Я. Мамонтова. Антивоєнні мотиви драматургії М. Ірчана. Драматургія І. Дніпровського. Модернізація жанру драматичної поеми І. Кочергою.	
6.	Література Західної України та діаспори.	6/4	Роль Д. Донцова у формуванні нового типу українця. Особливості поетики представників «Празької школи» (Є. Маланюк, О. Теліга, Олег Ольжич, Н. Лівицька-Холодна). Особливості міфологемного мислення й лемківський колорит художньо-образної системи Б.-І. Антонича. Проза У. Самчука (тетралогія «Волинь», роман «Марія»). Романи І. Багряного «Тигролови», «Сад Гетсиманський».	Участь в обговоренні Аналіз творів Презентація
7.	О. Довженко – письменник і кінорежисер.	2/2	Творчість О. Довженка довоєнного періоду: зародження стилістики поетичного кіно («Звенигора», «Арсенал», «Земля»). Кіноповісті «Україна в огні», «Поєма про море». Філософічність, гумор і зворушливий кіноповісті «Зачарована Десна». «Щоденник» О. Довженка – унікальний документ епохи.	Участь в обговоренні Аналіз творів
8 семестр				
8.	Остап Вишня як майстер сатири й гумору.	2/2	Збірки усмішок 1920 – 1930 рр. Творчість воєнного й повоєнного часу. Утвердження ідеї гармонії людини і природи у збірці «Мисливські усмішки». Жанрове різноманіття доробку: гумористичне оповідання, анекдот, усмішки та її модифікації (усмішка-замальовка, усмішка-портрет, усмішка-рецензія). Сильова своєрідність усмішок Остапа Вишні. Розвиток традицій Остапа Вишні в українській гумористиці (О. Ковінька, М. Годованець, Є. Дудар).	Участь в обговоренні Аналіз гумористичних творів

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
9.	Рух «шістдесятників» в українській літературі.	4/4	Передумови появи «шістдесятництва», визначні представники. Морально-етичні й художньо-естетичні засади, стильові шукання «шістдесятників». Новаторський характер лірики і продовження традицій поетів «Розстріляного відродження»: Д. Павличко, Ліна Костенко, В. Симоненко, І. Калинець, І. Драч та ін. Феномен В. Стуса. Ліричність, історичність, національне підґрунтя, химерність як особливості прози «шістдесятників».	Участь в обговоренні Презентація Аналіз поетичних творів
10.	Творчий доробок О. Гончара.	2/2	О. Гончар – майстер психологічної новели («Модри Камень», «Весна за Моравою» та ін). Екзистенціальні мотиви в романі «Людина і зброя». Уславлення творчої праці народу в романі «Тронка». Проблематика роману «Собор». Концепція життя й мистецтва в романах «Циклон», «Берег любові», «Твоя зоря». Публіцистика Олесь Гончара.	Участь в обговоренні Аналіз прозових творів
11.	Проза Григора Тютюнника.	2/2	Драматизм життєвої і творчої долі письменника. Розвиток жанрів малої прози в творчості автора. Екзистенціальні мотиви в прозі письменника. Особливості поетики творів: натуралістична діткливість, глибинний психологізм, модерна трансформація фольклорних традицій, зворушливий ліризм, філософічність, чіткий лаконізм.	Участь в обговоренні Аналіз прозових творів
12.	Історична проза П. Загребельного.	2/2	Монументальність композиції, увага до інформаційних матеріалів і позитивного типу, вигадливий сюжет романів Київської трилогії. Художнє висвітлення української та світової історії в першому історичному романі П. Загребельного «Диво». Романи про жінок української історії («Свпраксія», «Роксолана»). Новизна форми роману «Я, Богдан (Сповідь у славі)». Історія і сучасність в історико-філософському романі «Тисячолітній Миколай». Жінка як символ життя у творі «Юлія, або запрошення до самовбивства».	Участь в обговоренні Аналіз прозових творів

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
13.	Українська химерна проза II половини 20 ст.	2/2	Індивідуально-авторські інтерпретації міфологічного матеріалу, залучення фольклорних елементів, біблійних мотивів, поєднання різних жанрових ознак, реального й фантастичного як основні риси українського химерного роману. Жанрово-стильові домінанти химерного роману. Тяжіння до стилізації УНТ у творах Є. Гуцала. прагнення досягнути глибини народнопоетичної творчості, дослідити етичні й естетичні ідеали (твори В. Земляка, О. Ільченка, В. Міняйла). Специфіка химерного прозописьма В. Яворівського. Особливості літературного доробку В. Шевчука: традиції бароко, віртуозно поєднані з постмодерним мисленням, грою традиційних образів, сюжетів, символів, архетипів, хронотопних моделей.	Участь в обговоренні Аналіз прозових творів Презентація
14.	Постмодернізм у сучасній українській літературі.	2/2	Причини виникнення українського постмодернізму, періодизація сучасної української літератури за Р. Харчук. Роль українських літературно-художніх часописів у розвитку літератури. Поетична творчість учасників літературного угруповання «Бу-Ба-Бу» (бурлеск, балаган, буфонада Ю. Андруховича, О. Ірванця, В. Неборака). Поетика карнавальності, травестування, іронії, інтертекстуальності в поезії постмодерністів. Київська школа поетів. Творчість І. Римарука та І. Малковича.	Участь в обговоренні Аналіз поетичних творів Презентація
15.	Українська проза кінця 20 – початку 21 ст.	4/4	Естетична концепція «Станіславського феномену» Прозовий доробок Ю. Андруховича («Рекреації», «Московіада», «Перверзія», «Дванадцять обручів»), Ю. Іздрика («Воцек», «Подвійний Леон»), Т. Прохаська («НепрОсті»). Оновлення художньої мови в творчості майстрів старшого покоління. Постмодерні пошуки сучасних українських прозаїків (В. Медвідь, Є. Пашковський, С. Жадан та ін.).	Участь в обговоренні Аналіз прозових творів Написання рецензії

№	Тема	Години (Л/ПЗ)	Стислий зміст	Інструменти і завдання
16.	Особливості жіночого письма в українській літературі кінця 20 – 21 ст.	2/2	Творчість О. Забужко. Показ нівеляції в українському суспільстві морально-етичних цінностей у роман «Польові дослідження з українського сексу». Стиллові пошуки української жіночої прози: М. Матіос, І. Карпи, Г. Пагутяк, Ірен Роздобудько, Люко Дашвар.	Участь в обговоренні Аналіз прозових творів Написання рецензії

Рекомендована література

Базова

1. Агеєва В. Жіночий простір: феміністичний дискурс українського модернізму: монографія. Київ: Факт, 2003. 320 с.
2. Гундорова Т. І. Післячорнобильська бібліотека. Український літературний постмодерн. Київ: Критика, 2005. 300 с.
3. Історія української літератури: XX – поч. XXI ст. : навч. посіб.: у 3 т. / В. І. Кузьменко, О. О. Гарачковська, М. В. Кузьменко та ін.; за ред. В. І. Кузьменка. Київ: Академвидав, 2014 – 2017.
4. Ковалів Ю. І. Історія української літератури: кінець XIX – поч. XXI ст.: у 10 т. сенсу. Київ: Академія, 2013– 2019.
5. Лавріненко Ю. Розстріляне Відродження: антологія 1917 – 1933. Київ: Просвіта, 2001. 794 с.
6. Лебединцева Н. М. Сучасна українська література: навч. посіб. Миколаїв: Вид-во МДГУ ім. Петра Могили, 2007. 104 с. URL: <http://lib.chdu.edu.ua/index.php?m=2&b=190> (дата звернення: 19.08.2021).
7. Ткачук М. П. Українська література XX століття. Тернопіль: Медобори, 2014. 608 с.
8. Українська діаспора: літературні постаті, твори, бібліографічні відомості / упор. В. А. Просалової. Донецьк: Східний видавничий дім, 2012. 516 с.
9. Філоненко С. Масова література в Україні: дискурс /гендер / жанр. Донецьк: Лондон – XXI, 2011. 432 с.
10. Харчук Р. Сучасна українська проза. Постмодерний період. 2 -ге видання. Київ: Академія, 2008. 260 с.
11. Українська література XX століття: навч.-метод. посіб. для студ. 1-го курсу, які навчаються за напрямом підготов. 6.020303 – Філологія (кредит.-модул. система). Харків: Вид-во НУА, 2014. 156 с.

Допоміжна

1. Астаф'єв О. Г. Орнаменти слова: Розвідки, статті, рецензії. Київ, Дрогобич: Посвіт, 2011. 406 с.
2. Біла А. Символізм. Київ: Темпора, 2010. 272 с.
3. Бровко О. О. Новела в структурі української прози: модифікації та функції: монографія. Луганськ: Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2011. 400 с.
4. Відлуння десятиліть: Українська література другої половини XX ст. URL: <http://www.ex.ua/view/5851827> (дата звернення: 19.08.2021).

5. Гундорова Т. Транзитна культура. Симптоми постколоніальної травми. Київ: Грані-Т, 2013. 548 с.
6. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст. Франківський період. Київ: Факт, 2006. 156 с.
7. Залеська-Онишкевич Л. Текст і гра. Модерна українська драма. Львів: Літопис, 2009. 472 с.
8. Зборовська Н. Код української літератури: проект психоісторії новітньої української літератури: монографія. Київ: Академвидав, 2006. 504 с.
9. Моренець В. Національні шляхи поетичного модерну першої половини ХХ століття: Україна і Польща. Київ: Основи, 2002. 327 с.
10. Філатова О. Автор і текст у системі соцреалізму: монографія. Миколаїв: Іліон, 2017. 244 с.
11. Філатова О., Казанжи О. Українська література 20-30-х років ХХ століття: основні тенденції розвитку й естетична стратегія: навч. посібн. Миколаїв: Іліон, 2013. 235 с.
12. Ушкалов Л. Від бароко до постмодерну: есеї. Київ: Грані-Т, 2011. 552 с.

Оцінювання курсу

За повністю виконані завдання студент може отримати визначену кількість балів:

Інструменти і завдання	Кількість балів
Участь в обговоренні	20
Аналіз творів	20
Самостійна робота (презентація, порівняльна характеристика, написання рецензії)	30
Екзамен	30
Разом	100

Шкала оцінювання студентів

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОцінкаECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика курсу

Плагіат та академічна доброчесність:

Під час виконання практичних завдань студент має дотримуватись політики академічної доброчесності. Запозичення мають бути оформлені відповідними посиланнями. Списування є забороненим. Результати навчання студентів оцінюються викладачем об'єктивно. Здобувачі вищої освіти самостійно виконують навчальні завдання, завдання поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей).

Завдання і заняття:

Усі завдання, передбачені програмою курсу, мають бути виконані своєчасно й оцінені в спосіб, зазначений вище. Аудиторні заняття мають відвідуватись регулярно. Пропущені заняття (з будь-яких причин) мають бути відпрацьовані з отриманням відповідної оцінки не пізніше останнього тижня поточного семестру. Через поважну причину (хвороба, академічна мобільність тощо) терміни відпрацювання можуть бути збільшені за письмовим дозволом декана.

Поведінка в аудиторії:

На заняття студенти приходять до аудиторії відповідно до розкладу, не запізнюючись.

Під час занять студенти:

не залишають аудиторію без дозволу викладача;
коректно поведуться між собою;
вільно висловлюють свої погляди;

не заважають викладачеві проводити заняття.

Під час контролю знань студенти:

не послуговуються зовнішніми джерелами інформації, які заборонено використовувати під час виконання роботи);

не можуть розмовляти з іншими студентами та порушувати режим тиші в аудиторії;

мають право на отримання від викладача роз'яснень про причини отримання низької/незадовільної оцінки.